

POZİTİF SÖYLEM ANALİZİ: ELEŞTİREL SÖYLEM ÇALIŞMALARINA YENİ BİR BAKIŞ

Positive Discourse Analysis: A New Vision for Critical Discourse Studies

Hüsameddin SALİH*

Öz

Eleştirel söylem analizi, 1991’de kolektif olarak kurulmadan önce bireysel çabalarla başlatıldı. Norman Fairclough, Teun A. Van Dijk ve Ruth Wodak gibi dil bilimciler buna öncülük etti. Eleştirel söylem analizi, söylem ve iktidar ilişkisini inceleyen disiplinler arası bir alan olarak gelişti ve çeşitli yaklaşımlar ortaya çıktı. Bu yaklaşımlar arasında Fairclough’un diyalektik ilişkisel, Van Dijk’in sosyo-kognitif ve Wodak’ın tarihsel yaklaşımları öne çıkar. Yeni yaklaşımlar da ortaya çıkmıştır, örneğin, çok modlu eleştirel söylem analizi ve pozitif söylem analizi gibi. Eleştirel söylem analizinin eleştirilerine yanıt olarak, eksiklikleri gidermek için çeşitli yeni yaklaşımlar geliştirilmiştir. Pozitif söylem analizi, eleştirel söylem analizinin yapıbozumcu eleştirisine alternatif söylemlerin inşasını ekleyerek bu eksikliği gidermeye çalışır. Makale, pozitif söylem analizinin başlangıçlarını ve James Martin, Tom Bartlett ve Felicitas Macgilchrist gibi öncülerini açıklar; temellerini, konularını, alanlarını ve hakkında yapılan en önemli eleştirileri ele alır. Ayrıca, pozitif söylemleri analiz etmek için önerilen metodolojik araçları belirtir ve bu yeni analiz türünün uygulama örneklerini sunar.

Anahtar Sözcükler: eleştirel söylem analizi, pozitif söylem analizi, eleştirel çalışmalar, dil, söylem.

ABSTRACT

Critical discourse analysis (CDA) was initiated through individual efforts before being collectively established in 1991. linguists like Norman Fairclough, Teun A. Van Dijk, and Ruth Wodak were pioneers in this field. CDA has developed as an interdisciplinary field that examines the relationship between discourse and power, leading to the emergence of various approaches. Among these, Fairclough’s dialectical-relational, Van Dijk’s socio-cognitive, and Wodak’s historical approaches stand out. New approaches have also emerged, such as multimodal critical discourse analysis and positive discourse analysis. In response to criticisms of CDA, various new approaches have been developed to address these shortcomings. Positive discourse analysis attempts to remedy this by adding the construction of alternative discours-

* Dr., araştırmacı ve gazeteci. Ankara/Türkiye, E-posta: hussamaddin@gmail.com. ORCID: 0000-0002-5092-5963.

es to CDA's deconstructive critique. The article explains the beginnings of positive discourse analysis and its pioneers like James Martin, Tom Bartlett, and Felicitas Macgilchrist, discussing its foundations, topics, fields, and the most significant criticisms made about it. It also outlines the methodological tools proposed for analyzing positive discourses and provides practical examples of this new type of analysis.

Keywords: critical discourse analysis, positive discourse analysis, critical studies, language, discourse.

Giriş

Söylem analizinde yeni bir bakış açısı olarak eleştirel söylem analizinin başlangıcının kuruluş geçmişi, bireysel ve kolektif kuruluşun varlığını göstermektedir. Bu alanın bireysel kuruluşu, ilki Norman Fairclough, Teun A. Van Dijk, Ruth Wodak gibi bir dizi dil bilimci tarafından başlatılmıştır. Kolektif kurulmasına gelince, resmen 1991 yılına geri dönmektedir (Salih, 2021: 196). Daha önce eleştirel söylem analizi alanını bireysel olarak kurmaya başlayan ve iki gün boyunca Amsterdam şehrinde kabul edilen birkaç bilim adamı bu yeni alanla ilgili temel prensipler üzerinde anlaşmışlar. Bu toplantıya Norman Fairclough, Teun A. Van Dijk, Ruth Wodak, Theo van Leeuwen ve Gunther Kress gibi birçok bilim insanı katılmıştır (Wodak ve Meyer, 2009: 21). Eleştirel söylem analizi, 1991 yılında kolektif kuruluşunun resmen ilan edilmesiyle toplumsal bağlamlarda yeni bir araştırma alanı olarak ortaya çıkmıştır. Bu tarihten bu yana farklı yaklaşımlar benimseyerek çok disiplinli bir alan olarak gelişmiştir. Eleştirel söylem analizi, özellikle söylem ile iktidar arasındaki ilişkiyi incelemeye odaklanırken, aynı zamanda çeşitlilik ve farklılaşma gösteren bir alan olarak dikkat çekmiştir. Bu çeşitlilik, eleştirel söylem analizi yaklaşımlarını yenilik ve gelişme için cazip bir alan olarak öne çıkarmıştır.

Ruth Wodak ve Michael Meyer, eleştirel söylem analizi yöntemlerindeki çeşitliliği vurgularken, altı temel yaklaşımı tanımlar. Bu yaklaşımlar şunlardır: Norman Fairclough'un diyalektik ilişkisel yaklaşımı, Teun A. Van Dijk'in sosyo-bilişsel yaklaşımı, Ruth Wodak ve Martin Reisigl'in tarihsel yaklaşımı, Gerlinde Mautner'in derlem tabanlı yaklaşımı, Siegfried Jäger ve Florentine Maier'in dispozitif yaklaşımı ve Theo Van Leeuwen'in sosyal aktör yaklaşımı (2009: 52). Bu yaklaşımlara ek olarak, bazıları eskilerini geliştirmeye, bazıları da yeni bakış açıları sunmaya çalışan henüz deneme sürecinde olan yeni yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, Flowerdew ve Richardson, altı yeni yaklaşıma daha işaret etmektedir: Per Ledin ve David Machin'in çok modlu eleştirel söylem analizi yaklaşımı, Christopher Hart'ın kog-

nitif dil bilimsel yaklaşımı, Piotr Cap'ın mekansal kognitif yaklaşımı, Nicholas Spirtulo ve Paul Baker'in derlem tabanlı yaklaşımı, Dalia Gavriely-Nuri'nin kültürel yaklaşımı ve Tom Bartlett'in pozitif söylem analizi yaklaşımı (2018: 1-9).

Eleştirel söylem analizi yaklaşımlarının çokluğuna rağmen, ana eğilimi ifade eden üç yaklaşım vardır: diyalektik ilişkisel yaklaşım, sosyo-kognitif yaklaşım ve tarihsel yaklaşım. Bakkar, bu üç yaklaşım dışındaki diğer tüm yaklaşımların, ana akım yaklaşımları karakterize eden bazı eksikliklere verilen yanıtlar olduğunu ifade etmektedir. Örneğin, üç temel yaklaşımın söylemin maddi boyutuna odaklanmaması, dispozitif analizi yaklaşımını ortaya çıkarmıştır. Üstelik üç yaklaşımın niceliksel boyuta yeterince dikkat etmemesi, derlem tabanlı yaklaşımı doğurmuştur. Ayrıca, metinlerin görsel ve işitsel boyutlarını ihmal etmesi, çok modlu yaklaşımın gelişmesine katkıda bulunmuş ve zihinsel boyutun ihmal edilmesi, kognitif dil bilimsel yaklaşımın ortaya çıkmasına yardımcı olmuştur (Bakkar, 2021: 452). Yukarıdakilerden hareketle, pozitif söylem analizi yaklaşımının da eleştirinin tek yönü sorununa bir yanıt olduğu söylenebilir. Eleştirel söylem analizi temel yaklaşımlarının, baskın söylemleri yapıbozuma uğratmaya odaklanırken alternatif söylemlerin eleştirel inşasıyla pek ilgilenmemiştir. Böylelikle, bu yaklaşım eleştirel söylem analizi yaklaşımlarını karakterize eden yapıbozumcu eleştiri perspektifini tamamlayıcı bir yaklaşım olarak değerlendirilir.

Türkiye'de eleştirel söylem analizinin 1990'lı yıllarda uygulanması amacıyla atılan ilk adımlar arasında, Güler Ülkü (1991), Banu Dağtaş (1991), Ayşe İnal (1991), Aytül Gürtaş (1994), Zerrin Erten Keskin (1997), Ömer Özer (1997), Çiler Dursun (1997) ve Havva Palacı'nın (1998) çalışmaları öne çıkmaktadır (Salih, 2021: 197). Bu çalışmalardan özellikle Güler Ülkü'nün gazetecilik alanında yaptığı doktora tezi, Banu Dağtaş'ın yüksek lisans tezi ve Ayşe İnal'ın doktora tezi, "ilk ve öncü çalışmalar" kategorisinde değerlendirilmektedir (Keskin, 2004: 395-400). Türkiye'de eleştirel söylem analizine ilgi gösteren bu ilk çalışmalara rağmen, eleştirel söylem çalışmalarındaki pozitif söylem analizi gibi yeni eğilimler yeterli ilgiyi ve uygulamayı bulamamıştır. Bu nedenle, makale toplumsal sorunlara soyut eleştiri yapmak yerine, gerçekçi söylemsel çözümler sunmaya yardımcı olabilecek bu yeni metodolojilere dikkat çekerek bu eksikliği gidermeye çalışmaktadır.

Kökenler ve Başlangıçlar

Pozitif söylem analizi yaklaşımının ilk ortaya çıkışı, 1999 yılında James Robert Martin'in çalışmaları ile gerçekleşmiştir. Martin (1999: 29), bu çalış-

masında eleştirel söylem analizinin yapıbozumcu yaklaşımını tamamlayarak umut ve değişime odaklanan bir söylem analizi modeli önermiştir. Bu yaklaşım, olumlu söylemleri analiz etmeye yönelik bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir. Pozitif söylem analizine ilgi duyan araştırmacılar, bu alanda J.R. Martin'in önemli bir rehber niteliği taşıyan ünlü alıntısını yaygınlaştırmıştır. Martin'in alıntısında şu ifadeler dikkat çeker:

Söylem analistlerinin toplumsal değişime katkıda bulunma konusundaki ciddiyeti, çalışmalarını ilham veren, teşvik eden ve güçlendiren söylemleri de içerecek şekilde genişletmelidir. Eleştiride bulunmanın yanı sıra, sevdiğimiz ve bizi memnun eden söylemleri analiz etmek önemlidir. Başka bir deyişle, hoşlanmadığımız ve sorunlarını tespit etmeye çalıştığımız metinleri incelemek kadar, hoşlandığımız metinleri de analiz etmemiz gerekmektedir (Martin, 1999: 52).

Martin'e (2004) göre, pozitif söylem analizi, dünyayı daha iyi bir yer hâline getirme hedefine odaklanır. Bartlett (2010) ise pozitif söylem analizinin alternatif sesleri kutlamayı ve güçlendirmeyi amaçladığını ifade etmektedir. Zira bu tür bir analiz, güçlü gruplardan gelen arabulucuların geleneksel desteğine güvenmek yerine, marjinal grupların kendi ayırt edici seslerini geliştirmelerine ve sorunlarını belirleyip çözmelerine yardımcı olmayı hedefler. Alba-Juez'e göre, pozitif söylem analizi, 20. yüzyılda sosyal ve beşerî bilimlerdeki "patolojik ayrışmayı" ele almak için yapıcı/olumlu söylemler üzerine odaklanan çalışmaları savunmaktadır. Zira bu bilimlerden bazıları, iktidarı baskının odağı haline getiren faktörleri ve baskıya karşı mücadelesini incelemeye aşırı derecede odaklanır. Dolayısıyla, pozitif söylem analizinin amacı, olumsuz sosyal eylemi yapıbozuma uğratmaktan ziyade yapıcı sosyal eyleme odaklanmaktır (2009: 253).

Martin'e (2004) göre, eleştirel söylem analizinin iki yönü bulunmaktadır: İktidara hizmet eden dili ve göstergeleri açığa çıkarmaya çalışan yapıbozumcu bir yön ve gelecek için alternatifler tasarlamayı ve toplumsal eylemi arayan tamamlayıcı bir yöndür. Bu nedenle Martin ve Rose (2003), olumsuz söylemlerle mücadele edilmesinin yanı sıra, onlardan öğrenmeyi teşvik eden iyi söylemler üretmek için yapıbozumcu eleştiriye olumlu söylem analiziyle dengelemeye ihtiyaç olduğunu savunurlar (Martin & Rose, 2003: 315). Martin, Gunther Kress tarafından ortaya atılan "geleceğin tasarımı" kavramını geliştirir. Gunther Kress'in (1996, 2000) sunduğu tasarım kavramı, üretken etkinlikten çok yapıbozumcu etkinliğe odaklanan eleştirel söylem analizinin bir eleştirisi olarak anlaşılabilir. Martin (2004), yalnız yapıbozumcu eleştiri yoluyla daha iyi bir gelecek tasarlama girişimlerinin boşuna

olduğunu düşünür, çünkü ilerlemek için yeterli bilgiye sahip olmadığımızı savunur. Dolayısıyla, pozitif söylem analizini ihmal etmek, olumlu değişimin nasıl meydana gelebileceğini anlamamızı engeller. Örneğin, yerel halkların sömürge tarihlerinin üstesinden nasıl geldiklerini veya göçmenlerin yeni çevreleriyle ilişkilerini nasıl geliştirdiklerini bilemeyiz. Bu eksiklikler, analistlerin alternatifler tasarlayamamalarına yol açar, çünkü onlar, özgürleşmenin nasıl gerçekleştirileceğinden ziyade çatışmanın nasıl sona ereceği ile meşguldürler.

Pozitif söylem analizi, erken bir tarihten itibaren (Martin, 1999, 2000, 2003, 2004) bir öneri olarak ortaya çıkmasına rağmen, henüz kuramlaştırma ve deneme sürecinde olan bir yaklaşımdır. Alternatifler tasarlamaktan çok yapıbozumcu eleştiriye odaklanan Norman Fairclough, Teun A. Van Dijk ve Ruth Wodak'ın yaklaşımları kadar yaygın olmamıştır. Alba-Juez, pozitif söylem analizinin yeniliğini, metodolojilerini ve analitik araçlarını geliştirmek için daha uzun zamana ihtiyaç duymasına rağmen, sistemik işlevsel dil bilimine dayanan güçlü metodolojik temeller ve pozitif değerlere olan ilgisi ile karakterize olduğunu düşünmektedir (2009: 256). James Martin'den sonra, Sally Humphrey (2006, 2009), Felicitas Macgilchrist (2007), John Flowerdew (2008), Tom Bartlett (2010, 2012, 2018), Rogers ve Wetzel (2013), Arran Stibbe (2012, 2017, 2018), Oscar Agustin (2012), Melani Schröter (2017) gibi diğer araştırmacılar, onu salt pozitif bir metin analizi ve eleştirel eylem yaklaşımından (girişimsel tasarıma) taşıyarak pozitif söylem analizi geliştirmeye çaba sarf etmişlerdir. Bu araştırmacılar, toplumsal ve tarihsel bağlamdan yararlanan ve marjinalleştirileni egemene dönüştüren stratejileri ortaya çıkarabilen metodolojilere dayalı gerçek bir söylem değişikliği önermeye çalıştılar.

İlgi Alanları ve Konular

Pozitif söylem analizi, eleştirel söylem analizine karşı bir alternatif olarak değil, onun tamamlayıcısı olarak veya alternatifler önermek için bir araç olarak önerilmiştir. Pozitif söylem analizi ile eleştirel söylem analizi arasındaki fark, Macgilchrist'in dediği gibi, “pozitif analiz” sevdiğimiz söylemi analiz ederken, “eleştirel analiz” eleştirdiğimiz söylemi analiz eder (2007: 74). Pozitif söylem analizi, araştırma ilgilerini ve sorularını “topluma tamamlayıcı bir odaklanmaya, insanların nasıl bir araya geldiklerine ve bu süreçte çatışmadan iktidarı yeniden dağıtacak şekilde onlara nasıl yer açıldığına” yönelik bir ilgiye yönlendirir (Martin, 2004: 180). Bu bağlamda, genel olarak değişim sorununa ve özel olarak alternatif üretme sorununa odaklanır.

Pozitif söylem analizi, eleştirel söylem analizinin odaklandığı aynı temel alanları ele alır ancak bu alanlarda farklı bir yaklaşım benimser ve olumlu dönüşümleri ön planda tutar. Pozitif söylem analizi, sadece eleştirel bir perspektifle kalmayıp, gerçek değişime yol açabilecek potansiyele sahip söylemleri merkeze alarak çözüm odaklı bir çerçeve sunar. Örneğin, iktidarın iyi bir şekilde kullanılmasını sağlayan söylemleri inceleyerek iktidarın kötüye kullanımını incelemekle ilgilenir. Irk, cinsiyet, siyasi, ekonomik, kültürel ve diğer haklar alanlarında otoriter çatışmaların alanlarında değişim yaratan ve marjinalleştirilmiş ve zayıf söylemleri baskın söylemlere dönüştüren yolları inceleyerek sosyal eşitsizlik konularına odaklanır. Buna göre, pozitif söylem analizi çalışmaları, daha önce işgal edilmiş toplumlarda yerel halkların söylemlerine, popüler kültür, doğa ve çevresel sürdürülebilirlik söylemlerine, alternatif medyaya, göçmen topluluklarına, sivil toplum kuruluşlarına, ırkçılık karşıtı söylemlere ve benzer konulara uygulamalı bir ilgi göstermiştir. Bartlett, azınlık gruplarının işlere eşit erişim mücadelesinde veya toprak haklarının müzakeresinde söylemlerini nasıl geliştirdikleri gibi gerçek dünyadaki sorunları ele almak için pratikte kullanılabilecek potansiyelde pozitif söylem analizinin çalışma alanlarını özetlemektedir (Bartlett, 2010: 150). Böylelikle, pozitif söylem analizinin incelenen araştırma örneklemeleri, onu ele alma, olumlu yönünü ortaya çıkarma ve onu üretken ve gelecekteki bağlamlara yerleştirmeye çalışma biçimleri dışında eleştirel söylem analizi araştırma örneklemelerinden farklı değildir. Bu özellikler, pozitif söylem analizi çalışmalarıyla meşgul olan konularda açıkça görülmektedir. Örneğin, James Martin tarafından, hükümet raporları, şarkılar, müze sergileri, biyografiler, romanlar, ders kitapları, yerel sözler ve daha fazlası gibi pozitif analiz yaklaşımını uygulamak için çeşitli söylemlerden kapsamlı araştırma örneklemeleri incelenmiştir.

Martin, özgürlük, aydınlanma, katılım ve yeniden bağlamsallaştırma anlamlarından nasıl sıyrıldıklarını göstermek için anlam sistemlerini açığa çıkarmaya odaklanarak, deneyimi inşa etmek, değerlendirmek ve toplumsal işlevini keşfetmek amacıyla Nelson Mandela'nın biyografisindeki sesleri ve oyları yeniden parçalara ayırmıştır. Ayrıca, Aborijin ve göçmen Avustralyalılar arasındaki sömürge sonrası ilişkiler bağlamında olumlu söylemleri şekillendirmede rol oynayan unsurlar olarak “çok seslilik, duygusal katılım ve anlatı”yı tanımlayarak Avustralya'daki “çalınmış nesiller” konusunda bir hükümet raporunu inceledi. Üstelik Paul Kelly ve Kev Carmody'nin Avustralya Aborijin hakları kampanyasında popüler bir marş görevi gören şarkılarını da araştırdı. Önceki örneklerde Martin, eleştirel söylem analizi araştırma

örneklemelerinde genellikle bulamadığımız şeyi yapmıştır. Zira iktidar söylemlerinde otoriter olmayan söylemleri görmeye odaklanmıştır. Martin (2004) incelediği raporda, Avustralya hükümetinin kaçırılan Aborijin çocuklarla ilgili tutumunu ele almıştır. Bu raporda empati, suçluluk hissi, takdir ve ortaklık gibi olumlu unsurlar vurgulanmıştır. Bu örnek, gerçek değişime odaklanan söylemleri inceleyerek pozitif analiz hedeflerine ulaşan başarılı çalışmalardan biri olarak kabul edilebilir. Önceki örnekte Martin, söylemdeki olumluya, baskın olanda marjinalleştirilene ve gelecekte alternatifte odaklanmıştır. Bu raporun ardından Avustralya hükümetinin, Avustralya Aborijinlerini etkileyen tarihi adaletsizliklerden dolayı özür dilemesini talep eden halk protestoları genişlemiştir. Hatta Avustralya parlamentosunda, bu tarihi şikayetler için 2007 yılında resmi bir özür dilemesi ilan edilmiştir. Tom Bartlett ise, Güney Amerika'nın Guyana ülkesindeki yerel halkın söylemlerinin, ormanlarındaki kendi çıkarlarını meşrulaştırmaya yönelik gerçek katkısını gözlemlemiştir. Bartlett, yerel halkın, Guyana hükümeti ve uluslararası örgütlerin söylemleri tarafından temsil edilen baskın söylemlere kendi vizyonlarını nasıl empoze edebildiğini incelemiştir.

Macgilchrist (2007) marjinalleştirilmiş haber söylemlerinin büyük uluslararası gazetelerde ana akım söylemlere dönüşmesinin getirdiği gerçek değişimi araştırmıştır. Macgilchrist, Rusya'nın düşman olarak ana akım Batı temsillerindeki zıt sesleri incelemiştir. Çeçenya ile savaşında belirli bir tür Rus karşıtı söylemin yaygınlığına rağmen, marjinalleştirilmiş haber söylemlerinin yayın kanallarına ulaşmasına yardımcı olan araçlara odaklanmıştır. Başka bir örnek olarak Arran Stibbe (2017), eleştirel ekolojik dil bilim alanındaki çalışmalarını çerçevelerken büyük ölçüde pozitif söylem analizine güvenmiştir. Stibbe, çevreye zararlı söylemlere değil, doğayla ilgili yaratıcı yazılar, Japon haiku şiiri, yerel halkın sözleri ve neoliberalizmin söylemleriyle çelişen kamusal söylemler gibi doğaya ve çevresel sürdürülebilirliğe saygılı söylem ve stratejilere odaklanmıştır.

Metodolojiler ve Analiz Araçları

Hegemonya söylemlerini ortaya çıkarmak, eleştirel söylem analizinin bir hedefi ise, o zaman yapıcı anti-hegemonik söylemleri ortaya çıkarmak da pozitif söylemsel alternatifler önermedeki birincil çalışmasının yanı sıra, pozitif söylem analizi çalışmasının da bir parçasıdır. Çünkü yapıcı söylem tarzları, özellikle baskın söylemlerin hegemonik ve baskıcı doğası göz önüne alındığında, genellikle kamusal alan bağlamında kolayca erişilebilir değildir. Manuel Castells, direniş ve karşı-söylemlerin genellikle geleneksel iktidar merkezlerinde bulunmadığını, çünkü alışılmadık şekillerde geldiklerini

ve beklenmedik şekillerde hareket ettiklerini savunur (Castells, 1997: 69). John Flowerdew, marjinalleştirilmişlerin eylemde bulunamayacakları şeklindeki geleneksel görüşün yanlış olduğuna dikkat çeker; çünkü onların “gizli bir iktidar versiyonuna” sahip olduklarına ve güçlü karşı-söylemler sağlayabildiklerine vurgu yapar (Flowerdew, 2008: 205). Gizli ve marjinalleştirilmiş söylemleri açığa çıkarmaya odaklanmak, pozitif söylem analizini bu hedefe ulaşmak için iletişim etnografisi, değerlendirme kuramı ve girişimsel araştırma gibi diğer yaklaşımlarla bütünleşme dâhil olmak üzere çeşitli araçlara odaklanmasına yol açar.

Pozitif söylem analizi çalışmalarının en çok ilgilenilen alanı, iktidarın kullanımı ve suistimali, hegemonya ve söylemin arkasındaki ideolojileri ortaya çıkarmayı amaçlayan eleştirel söylem analizidir. Bu nedenle, birçok pozitif analiz çalışması, eleştirel söylem analizinin temel yaklaşımlarına dayanarak metinsel, söylemsel ve sosyal analizleri uygulamaya çalışmıştır. Eleştirel söylem analizi, beşerî ve sosyal bilimlerdeki çeşitli alt metodolojiler veya sistemlerle entegre edilebilir (Flowerdew, 2008: 197). Bu entegrasyonun örneklerini, pozitif ve eleştirel çerçevelerin birleşimini Kampf ve David, Bednarek ve Caple ile Zhang gibi çeşitli çalışmalarda görebilmekteyiz (Zhang, 2021: 286). Etnografinin kullanımı, pozitif söylem analizi araştırmacılarının birçoğu tarafından, toplumsal sorunlara gerçek çözümlere ulaşmak için analize dâhil edilmesi gereken metodolojilerin başında gelmektedir. Tom Bartlett (2010), pozitif söylem analizinin, söylemin işleyişine ışık tuttuğu için gerçek dünya sorunlarıyla uğraşmaktan ayrılamayacağını savunur. Bartlett, başarılı bir şeyi kutlamak, onun neden işe yaradığını anlamakla aynı şey olmadığı için, öncelikle söylemin olumlu analizinin etnografik bir yöntemle pekiştirilmesini ister. Bartlett’e göre, etnografinin pozitif söylem analizi bağlamında kullanılması, etkili metinlerin analizlerinin, onları üreten, okuyan ve dinleyen insanların alışkanlıkları ve rutinlerinin daha geniş bir tanımı içinde çerçevelenmesi anlamına gelir. Bu yaklaşımla, belirli söylemleri daha iyiye veya daha kötüye yönelten özel bağlamları ve bu bağlamlarda gerçekleşen süreçleri daha iyi anlama imkânı bulabiliriz. Analistler, bu dinamikleri derinlemesine incelediklerinde, çözüm odaklı bir yaklaşım benimseyerek somut katkılarda bulunabilirler (Bartlett, 2010: 150).

John Flowerdew, gizli metinleri ortaya çıkarmak için uygun bir metodoloji olarak etnografinin kullanımında pozitif söylem analizinin genişlemesini desteklemektedir. Flowerdew, Lin’in Hong Kong’daki bir okulda öğretmenler ve öğrenciler tarafından kullanılan direniş stratejilerini ortaya koyduğu çalışmalarına ve Canagarajah’ın Sri Lanka’daki okul çocukları ve öğretmenler

tarafından yürütülen direniş söylemi uygulamalarını ortaya çıkarmaya çalıştığı çalışmasına örnek vermektedir (Flowerdew, 2008: 205). Yukarıdakilere ek olarak, pozitif söylem analizi, analitik araçların çoğunu sistemik işlevsel dil biliminden almaktadır. Özellikle, meslektaşı David Rose ile birlikte değerlendirme kuramını geliştiren ve bunu pozitif yönelimli söylem analizinde sıkça kullanan James Martin'dir.

Pozitif söylem analizi, tıpkı toplumsal değişimlerin kendi alternatiflerini hegemonik düzen içinde üretme biçimlerine odaklanan bir analiz gibi (Bartlett 2012: 10), pozitif söylemsel alternatiflerin yeniden üretimini marjinal gruplar için erişilebilir kılmak amacıyla kullanılan analitik araçlara ve söylemsel stratejilere özel bir dikkat gerektirmektedir. Dolayısıyla, analitik araçların ve söylemsel stratejilerin kullanımı ve geliştirilmesi, pozitif analizi yapan (analist) için olduğu kadar, pozitif söylemleri uygulayan (kitle) için de büyük önem taşır. Zira her ikisi de alternatifler tasarlayarak ve uygulayarak daha iyiye doğru değişim görevini yerine getirir. Bu bağlamda, başarılı bir pozitif analizin ya ilham verici söylemleri ortaya çıkarmak için metodolojiler sağlaması ya da yapıcı söylemler yaratmak için araçlar sunması beklenmektedir. Genellikle, James Martin'in çalışmaları serisi, olumlu söylemler oluşturmaya yardımcı olmak için test edilmiş analitik araçların bir karışımını sunar. Bu araçlardan ilki, toplumların şeylere ve olaylara karşı tutumlar etrafında şekillendiği varsayımıyla "değerlendirici dil" kullanarak duygusal katılımı test etmektir. İkinci araç ise, olumlu değişimi teşvik edecek şekilde anlatılabilecek olayların öneminin etrafında değerleri hizalamak için "anlatımın kullanılmasıdır".

Arran Stibbe'nin (2017) çevresel sürdürülebilirliği destekleyen söylemleri analiz etme yönteminde, öncelikle hâkim ekonomik söylemlerin eleştirel bir analizini yapar. Bu eleştirel analizin amacı, doğal yaşama dair bu baskın söylemlerin herhangi bir zararı olup olmadığını ortaya koymaktır. Daha sonra, baskın söylemlere geniş kapsamlı alternatifler olabilecek dilsel özellikleri araştırır. Bu amaçla, önce pozitif söylemler için normatif değerler belirler, ardından bireysel ve marjinal metinlere odaklanır ve altta yatan ideolojileri ortaya çıkarmak için bu metinleri analiz eder. Ardından, söylemin olumlu olup olmadığına karar vermek için bu ideolojileri normatif değerlerle karşılaştırma aşamasına gelir. Metin analizi araçları konusunda Stibbe, olumlu söylemleri keşfetmek ve yeniden üretmek için öykülerde çerçeveleme, metaforlar, değerlendirmeler ve öne çıkan kalıpları kullanmayı önermektedir.

MacGilchrist (2007), egemen söylemlerle birlikte var olabilen alternatif karşı-söylemler geliştirmek için daha anlaşılır ve uygulanabilir araçlar önermektedir. Bu bağlamda, MacGilchrist beş farklı söylemsel direniş stratejisi ortaya koymaktadır: 1. Mantık ters döndürmesi: Baskın söylemlerin temel çerçevesini, alternatif gerçeklerle karşı karşıya getirerek mevcut anlayışı sorgulamayı amaçlar. 2. Parodi: Metaforlara dayalı ironik taklitler yoluyla baskın söylemleri eleştirir veya yeniden şekillendirir. 3. Karmaşıklık: Çatışmayı farklı bir arka plana yerleştirerek yeniden çerçeveleme yöntemidir. Bu arka plan, genellikle iki ayrı ve birbirinden izole edilmiş durumun zıtlıklarını harmanlayarak oluşturulur. 4. Kısmi yeniden çerçeveleme: Mevcut söylemin belirli yönlerini değiştirerek kısmi bir dönüşüm sağlar. 5. Radikal/Tam yeniden çerçeveleme: Durumu geleneksel konumundan tamamen uzaklaştırarak bütünüyle yeni bir anlam ve yorumla yeniden şekillendirir.

Macgillchrist, marjinalleştirilmiş söylemi baskın söylem aşamasına getirmek için “yeniden çerçeveleme” stratejisinin en etkili araç olduğuna inanmaktadır. Bu bağlamda, Macgilchrist “yeniden çerçeveleme” stratejisi başarılı bir şekilde kullanmak için dört başarı düzeyi önerir: Birincisi, kullanılan dilin ayrıntılarıdır. İkincisi, yayın kurumlarının ekonomi politikası ve hegemonik karşıt düşüncelerin en az bir hegemonik çerçeve ifade etmek koşuluyla kabul edilmesidir. Üçüncüsü, marjinalleştirilmiş söylemlere dayalı güvenilir anlatılar yaratmak için “kavramsal harmanlama” yönteminin kullanılmasıdır. Dördüncüsü ise potansiyel okuyucu için “merak/bilgi boşluğu” kavramının uygun bir şekilde değerlendirilmesidir (2007: 88).

Tom Bartlett, pozitif analiz üzerine yaptığı çalışmalarda metinsel önyargıların sınırlarını aşmayı ve etnografik yaklaşımlar aracılığıyla daha fazla bağlama entegre olmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda Bartlett, “toplumsal ses” kavramını, söylemlerin özelliklerini onların üretim ve özümselemelerinin kültürel bağlamıyla ilişkilendirmek için bir araç olarak kullanmayı önermektedir. Bartlett, bu bağlantının, yetenekli konuşmacıların bireysel olarak ya da iş birliği içinde nasıl anlaşılır, empatik ve kültürel farklılıklar arasında meşru olan yeni söylem biçimleri oluşturduğunu analiz etmek adına faydalı olabileceğine inanmaktadır. Bartlett, bu yöntemin başarısı için öncelikle metinlerin değerlendirilmesinin, söylem analizinde olduğu gibi sürekli bir söylem içinde ya da araştırmacıyla yapılan tartışmada hedef kitlenin yanıtlarına dayalı olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. İkinci şart ise, metinlerin toplumlar ve bireyler arasındaki pratiklerin ve

ilişkilerin daha geniş bir etnografik analizi içinde yorumlanmasıdır (Bartlett, 2012: 12).

Oscar Agustin (2012), sosyal aktörler arasındaki anlam, değerler ve kişilerarası ilişkilerin müzakeresini incelemek için James Martin'in değerlendirme kuramını kullanmıştır. Martin ve Agustin'in araştırmaları, kişilerin, olayların ve ilişkilerin özel duygularını ve öznel değerlendirmelerini açığa çıkararak söylemlerde dayanışmayı teşvik etmede "değerlendirme kuramı"nın yararlılığını doğrulamaktadır. Agustin, hükümet söylemine karşı sivil örgütlerin söyleminde İspanya ve Danimarka'daki göçmenlerle dayanışma ve sempatiyi değerlendirmek için değerlendirme kuramını kullanmıştır. Araştırmasında dayanışmanın sadece toplumsal kimliklerin önemli bir parçası olmadığını, aynı zamanda sivil toplumla uyumluluğu ortaya çıkarmayı ve siyasal alan üzerindeki etkisini artırmayı amaçlayan söylemsel bir yapı olduğunu sonucuna varmıştır (2012: 86). Alexander (2003), Vandana Shiva'nın küreselleşme ve serbest piyasa karşıtı söylemleri üzerine yaptığı çalışmada, farklı bir dünya görüşü sunma amacıyla kullanılan "alternatif metaforlar" stratejisini ve mevcut baskın söylemleri göz ardı etme olarak tanımlanan "mecazi körlük" stratejisini incelemiştir. Bu çalışma, baskın söylemlere direnen pozitif söylemlerin oluşumunda etkili olan metaforik stratejilerin güçlü bir rol oynadığını göstermektedir.

Pozitif Söylem Analizinin Pratik Örnekleri

Pozitif söylem analizi çeşitli alanlarda, konularda ve medya ortamlarında kullanılmıştır. Pozitif söylem analizinin uygulanma şeklini keşfetmek için ayrıntılı örnekler aşağıda özetlenmektedir:

Birinci Örnek: Bu tür bir analizin öncüsü olarak James Martin'den ilk örneği alınmaktadır. Pozitif söylem analizi çerçevesinde daha ayrıntılı bir analiz örneği olarak, burada Martin'in (2004) Avustralya'nın yerel halklarıyla uzlaşma konusunu ele alan söylemde "ses çalışmasını" belirlemeye çalışılmaktadır (Alba-Juez, 2009: 255).

Analiz edilmiş metnin türü: "Onları Eve Getirmek" başlıklı, "Aborjin ve Torres Boğazı Adalı çocukların ailelerinden ayrılması" konusunda ulusal soruşturmaya ilişkin hükümetin bir raporudur. Martin bu raporu, sosyal değişimin araçları olarak yeni multimedya türlerinin ortaya çıkışının bir işareti olarak sunmaktadır.

Rapor hedefleri: Martin, raporun yerel Avustralyalılara ses verme biçiminin dikkate değer olduğunu ve bu hedefe bir multimedya stratejisi aracılığıyla ulaşıldığını belirtmektedir. Yerli Avustralyalılara ses vermeye ilgili

multimedya stratejileri: a) Sözlü referansların ve bürokratik yazının bir karışımı, b) Dil kullanımı ve fotoğrafların bir karışımı, c) Adlaştırma dönüşüm süreçleri (örneğin: yerel çocukların ailelerinden zorla uzaklaştırılması), d) Listeler, tablolar, grafikler ve haritalar eklemesi, e) Yerel sesler, raporun tüm sayfalarında ve bölümlerde ilk sırada yer almakla ayrıcalıklıdır. Bu ayrıcalık, okuyucuları suçlanan soykırımın kurbanlarıyla aynı hizaya getirmeyi amaçlayan rapor yazarlarının aldığı pozisyonu gösterme etkisine sahiptir.

Raporun etkisi: Yukarıdaki söylem stratejilerinin, raporun ana hedefine ulaşmada etkili olduğu kanıtlanmıştır. Raporun etkisi şaşırtıcıydı, çünkü Mayıs 2000 yılında (raporun üçüncü yıldönümü) Sidney Liman Köprüsü'nde çeyrek milyonluk bir uzlaşma mitingine neden oldu.

İkinci Örnek: İkinci örnek McGilchrist'in (2007) Batı kamuoyunda hâkim olan ve Rusya'yı medyada olumsuz bir şekilde temsil eden söylemler içerisinde karşı-söylemler kurabilen Batı haberleri ve medya raporlarına ilişkin çalışmasından alınmıştır:

Analiz edilmiş metnin türü: Gazeteci Peter Lavelle'in 2005 yılında United Press International'da yayınlanan bir haberinde, Rusya'nın sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) çalışmalarını düzenleyen bir yasayı geçirmesi ele alınmaktadır. MacGilchrist, bu haberi, belirli haber söylemlerinin ana akım söyleme meydan okuma yeteneğinin bir kanıtı olarak sunmaktadır.

Haber raporunun amaçları: a) Rusya'nın sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını düzenlemek için çıkardığı yeni mevzuat hakkında Batı'da hâkim olan karamsar bakış açısını azaltmak, b) Bu yeni mevzuatın özgürlük ve demokrasiyi mutlaka kısıtlamadığını, aksine belirli bir düzenleme sağlayabileceğini vurgulamak.

Batı vizyonunun aksine Rus vizyonuna ses vermek için kullanılan stratejiler: a) Hâkim fikre "mantık ters döndürmesi" yoluyla karşı çıkmak. Örneğin, hâkim görüş Rusya'nın demokrasiden geri çekildiği yönündeyse, gazetecinin kullandığı ters cevap: "Hayır, gerçekten öyle değil." b) "Mantık ters döndürmesi" argümana devam etmektir. Gazetecinin yazdığı gibi: "Tartışmalı... Başkan Vladimir Putin geçen yaz böyle bir yasaya ihtiyaç olduğunu duyurduğundan, Çarşamba günü tartışılan yasa tasarısı basında çıkan birçok haberin gösterdiği kadar uğursuz değil". c) Putin'in standart çerçevesini "demokrasiyi yok edici" olarak tersine çevirerek, Rus mevzuatının olumlu yönlerine dikkat çekmek ve diğer ülkelerdeki yasalarla karşılaştırmak, d) Mantık ters döndürmesi sonucuna ulaşmaktır. Zira gazeteci, yeni mevzuatın tam olarak Batı'nın talep ettiği şeffaflığı sağladığını bildirdi. Ayrıca, gazeteci,

yeni mevzuatın, STK'ların faaliyetlerini düzenleyen ABD'nin FARA (Yabancı Ajan Kayıt Yasası) yasalarıyla neredeyse tamamen aynı olduğunu belirtti.

Haber raporu etkisi: MacGilchrist, Peter Lavelle'in haber hikâyesinin mantıklı, makul ve inandırıcı argümanlar sunduğunu kanıtlamaktadır. Bu hikâyenin doğrudan etkisi, bir Amerikan haber ajansında yayınlanma hakkını kazanabilmesidir. Ancak MacGilchrist, etkinin önemli olmadığını açıklar. Zira Lavelle'in hikâyesi, ajans için başka medyalara satma niyetiyle yazılmış olmasına rağmen, başka hiçbir medyada yayınlanmadı. MacGilchrist'e göre, "mantık ters döndürmesi" stratejisiyle ilgili sorun, yalnızca birkaç ana akım medyanın onu yayınlama riskini alabilmesidir.

Üçüncü Örnek: Arran Stibbe'nin (2018) Kızılderili sözleriyle ilgili çalışmasından alıntılادیğimiz pozitif söylem analizin üçüncü örnektir. Bu çalışmada Stibbe, ekolojik dil biliminin ilgi alanına girerek çağdaş çevre yazılarının üslubuna etki edebilmiş yerel deyişlerin olumlu yapılarını incelemiştir:

Analiz edilmiş metnin türü: Amerikan Kızılderili liderlerinin sözlü alıntıları. Şef Seattle'ın, son ünlü Kızılderili şefinin ünlü konuşmasından alınan "Kızılderili Şefi'nin Beyaz Adama Sözleri" alıntıları gibi. Kızılderili lideri bu konuşmayı, o zamanki ABD Başkanı tarafından topraklarını teslim etmesi veya savaşla yüzleşmesi için gönderilen Washington Eyaleti Valisi'nin huzurunda halkına verdi. Bu alıntılar arasında şu sözler vardır: "Hayat ağınlı insan örmedi, o sadece bir lif onun içinde. Ağa ne yaparsa kendine yapar. Bütün her şey bir aileyi bağlayan kan gibi birbirine bağlıdır".

Söylemediklerin amaçları: Doğal dünyayı önemsemenin sadece nesli tükenmekte olan ve güzel egzotik türler için değil, aynı zamanda insanın hayatta kalması için de olduğunu vurgulamaktır. Bu sözler, insanın dünyadaki yeri hakkında hâkim olan ekonomik ve çevresel söylemlerden oldukça farklı söylemler sunmak için bir araç görevi görmektedir.

Doğanın sürdürülebilirliğini destekleyen çevresel söylemlere ses vermek için kullanılan stratejiler: a) Metaforun alternatif kullanımı. Seattle'ın "yaşam ağı" metaforunda, insanlar daha büyük bir ekosistemin parçasıdır ve onun üzerindeki etkilerini anlama sorumluluğu vardır. b) Kızılderili söyleminde, konuşmacı ve dinleyici arasında güç ilişkileri kurmak söz konusudur. Yerli Amerikalı konuşmacı bilge ve bilgili olarak temsil edilirken, dinleyici cahil ("beyaz" muhatap durumunda) veya masum (genç bir Kızılderili muhatap olduğunda) olarak temsil edilir. c) İdeolojik kare kullanımı. Bu strateji, iç grubun (Amerikan Kızılderili topluluğu) olumlu yönlerini vurgulamak ve olumsuz yönlerini azaltmak, bunun karşılığında dış grubun (Amerikan baş-

kanının otoritesi ve onun elçisi) olumsuz yönlerini vurgulamak ve olumlu yönlerini en aza indirmek için kullanılmıştır. Bu ideolojik karede yerel Amerikalılar (“kızıl ulus”, “Kızılderililer”, “kızıl adam”, “halkımız”, “biz”) pozitif grubu oluştururken, Avrupalılar (“beyaz adam”, “ona”, “siz”, ve “onlar”) olumsuz dış grubu oluşturur.

Söylemediklerin etkisi: Arran Stibbe, Kızılderili sözlerinin, insanları doğal dünyayı korumaya teşvik eden hikayeler anlatmaya yardımcı olmak için yaşamın diğer alanlarında uygulanabilecek bir dizi dilsel nitelik sunduğunu düşünmektedir.

Pozitif Söylem Analizinin Eleştirisi

James Martin (1999), Felicitas Macgilchrist (2007), Tom Bartlett (2018) tarafından başlangıcından bu yana pozitif söylem analizi sürecinin büyük adımlar attığı vurgulanmıştır. Ancak, analizi alternatif bir ürüne dönüştürmek ya da baskın ve alternatif söylemleri etkileyen sosyal bağlamların dik-kate alınmasını derinleştirmek olan birincil amacı konusunda benzer bir ilerleme kaydedilmemiştir. Dolayısıyla Bartlett, pozitif söylem analizini, eleştirel söylem analizinin kurtulmadığı metinsel ön yargı sorununun bir yansıması olarak görmektedir. Bartlett ayrıca, direniş metinlerinin ihmal edilmesi ve toplumsal bağlamlarının incelenmemesi nedeniyle, söylemin olumlu analizini, toplumun üyelerinden ziyade analistin değerlendirmesine dayanması nedeniyle eleştirmektedir (Bartlett, 2018: 146). Etnografi önerisi gibi sosyal bağlamı inceleyen araçların geliştirilmesi, söylemi sosyal değişime bağlayan herhangi bir eleştirel yaklaşım için önemli bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır. Bartlett (2012), pozitif söylem analizi çalışmasında eksik olanın bağlamın ayrıntılı bir analizi olduğunu düşünmektedir. Bartlett, bu ayrıntılı analizin yalnızca egemen söylemlerin nasıl dolaşmaya devam ettiğini ve hizmet ettikleri kişilerin çıkarlarını açıklamakla kalmayıp, aynı zamanda herhangi bir hegemonik sistemdeki temel gerilimleri de analiz ettiğini savunmaktadır. Bartlett’in bu analizdeki amacı, ortaya çıkan iktidar ilişkilerinin yeniden yapılandırılmasının, daha geniş toplum içindeki tahakkümün yapısal koşullarını baltalamak veya yeniden yönlendirmek için bu gerilimleri nasıl kullanabileceğini bulmaktır (Bartlett, 2012: 8).

John Flowerdew (2008), pozitif söylem analizinin pozitif söylemlere odaklanarak bir reklam veya propaganda biçimine dönüşmesinin tehlikeleri konusunda uyarıda bulunmaktadır. Flowerdew, pozitif söylem analizinin eleştirel söylem analizinin ima ettiği “yanlış karşıtlığı” da eleştirdiğini belirtmektedir. Çünkü pozitif söylem analizi, eleştirinin olumlu değil, olumsuz

anlamlarla çerçevelendiğini dolaylı olarak varsaymaktadır. Flowerdew, eleştirel söylem analizinin birçok teorisyeni tarafından eleştiri kavramının olumluyu olumsuzla ve yapıbozumcu ile yapılandırmacıyı birleştirdiğinin fark edildiğini ifade etmektedir (Flowerdew, 2008: 204). Öte yandan, birçok araştırmacı, eleştirinin değişimi daha iyiye doğru güçlendiren bir adım olarak kabul edildiği sürece, eleştirel söylem analizinin zaten “pozitif” bir analiz olduğunu düşünmektedir (Bartlett, 2018: 133).

Sonuç

Pozitif söylem analizi, söylem analizindeki eleştirel yaklaşımların yeni bir dönüşü olarak kabul edilmektedir. Özellikle baskı ve hegemonya söylemlerine odaklanan eleştirel söylem analizinin aksine, daha çok kurtuluş ve aktivizm anlarına yönelmektedir. Bu anlayışla, pozitif söylem analizi, ayrı bir araştırma metodolojisi veya eleştirel söylem çalışmalarına alternatif bir yaklaşım değil, daha çok “analitik odak”ta bir değişimdir. Çünkü pozitif söylem analizi, yapıbozumcu eleştirinin yörüngesinde dönmek yerine, daha çok toplumsal değişim sorularının gerektirdiği alternatifleri tasarlama ortamına entegre olmakla ilgilenir. Dolayısıyla, dilsel ve toplumsal pratiği analiz etme olasılıklarını birleştiren eleştirel söylem çalışmaları alanına girmektedir. Bu bağlamdan hareketle, pozitif söylem analizi, eleştirel söylem analizi çalışmalarını karakterize eden alternatif önerilerin pratikteki eksikliğini ele almak için iyi bir giriş noktası olabilmektedir. Ancak, bu yeni analiz türünün potansiyelini tam olarak gerçekleştirebilmesi için hala bazı eleştiriler ve eksiklikler üzerinde durulması gerekmektedir. Pozitif söylem analizinin temel amacı, baskın söylemlerin hegemonik yapısını eleştirmek yerine, marjinal grupların seslerini güçlendiren ve alternatif söylemler sunan pozitif söylemleri analiz etmektir. Ancak, Tom Bartlett’in (2018) belirttiği gibi, pozitif söylem analizinin hala metinsel önyargı sorunundan kurtulamadığı görülmektedir. Bu durum, analizin daha çok analistlerin değerlendirmelerine dayanmasına neden olmakta ve sosyal bağlamların yeterince incelenmemesine yol açmaktadır. Dolayısıyla, pozitif söylem analizinin pratik etkisini artırmak için etnografik yaklaşımlar gibi sosyal bağlamı daha derinlemesine inceleyen araçların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Pozitif söylem analizinin pozitif söylemlere aşırı odaklanması, John Flowerdew (2008) tarafından belirtildiği gibi, reklam veya propaganda aracı olarak kullanılma riskini beraberinde getirmektedir. Bu tür bir risk, pozitif söylemlerin gerçekçi çözümler sunmaktan ziyade ideolojik çıkarlar doğrultusunda manipüle edilmesine yol açabilir. Bu nedenle, pozitif söylemlerin analizinde dikkatli bir şekilde ideolojik çerçevelerin değerlendirilmesi ge-

rekmetedir. Bu eleştirilere yönelik çözüm önerileri (örneğin, nesnellik mekanizmaları veya kurumsal bağlam analizi) yetersiz kalmıştır. Bu nedenle, politika değişiklikleri veya kamuoyunu harekete geçirme gibi pozitif söylemlerin gerçek dünyadaki etkisini ölçmek için göstergeler tasarlayan net bir değerlendirme çerçevesi geliştirmek, saf iyimserlikten veya manipülasyona dayalı propagandadan kaçınmak açısından kritik önem taşımaktadır. Ayrıca pozitif söylem analizinin uygulama örnekleri çoğunlukla Batı odaklıdır ve farklı kültürel bağlamlara ait örnekler sınırlıdır. Bu durum, pozitif söylem analizinin evrensel geçerliliğinin test edilmesini zorlaştırabilir. Örneğin, Türkiye gibi farklı coğrafi ve kültürel bağlamlarda pozitif söylem analizinin nasıl uygulanabileceği konusunda daha fazla araştırma yapılması gerekir.

Pozitif söylem analizi henüz deneme sürecinde olan bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. James Martin, Felicitas Macgilchrist ve Tom Bartlett gibi öncülerin çalışmaları, pozitif söylem analizinin gelişimine önemli katkılar sağlamış olsa da, bu alanda daha fazla kuramsal ve yöntemsel yeniliklerin geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle sistemik işlevsel dil bilimi dışında kalan disiplinlerle entegrasyonun artırılması, pozitif söylem analizinin daha kapsamlı bir analiz yöntemi haline gelmesine yardımcı olacaktır. Ayrıca, postkolonyal çalışmalar ve feminist teori gibi diğer eleştirel teorilerle etkileşim, olumlu söylemlerin çoklu baskı biçimleriyle (ırkçılık, toplumsal cinsiyet, sınıf) nasıl iç içe geçtiğini anlamaya katkı sağlayabilir. Sonuç olarak, pozitif söylem analizi, eleştirel söylem çalışmaları alanında yeni bir bakış açısı sunmakta ve toplumsal değişim için umut vaat eden bir potansiyele sahiptir. Ancak, bu potansiyelin tam olarak gerçekleşebilmesi için metodolojik ve kuramsal eksikliklerin giderilmesi, sosyal bağlamların daha kapsamlı bir şekilde analiz edilmesi ve pratik uygulamaların daha geniş bir şekilde test edilmesi gerekmektedir. Gelecekteki çalışmalar, pozitif söylem analizinin hem teorik hem de pratik boyutlarını güçlendirerek, alternatif söylemlerin toplumsal dönüşüm süreçlerinde daha etkili bir rol oynamasını sağlayabilir.

Kaynakça

- Agustin, Oscar G. (2012). "Enhancing Solidarity: Discourses of Voluntary Organizations on Immigration and Integration in Multicultural Societies". *Journal of Multicultural Discourses*, 7(1): 81-97.
- Alba-Juez, Laura (2009). *Perspectives on Discourse Analysis: Theory and Practice*. Cambridge Scholars Publishing.

- Alexander, Richard J. (2003). "Resisting Imposed Metaphors of Value: Vandana Shiva's Role in Supporting Third World Agriculture". *Metaphor-ik.de*, 04: 1-24.
- Bakkar, Said (2021). "Critical Discourse Analysis: Its Concepts and Approches". *El Khitab Revue*, 16(2): 443-476.
- Bartlett, Tom (2010). "Towards an Interventionist CDA". Eds. Coffin, C. et al. *Applied Linguistic Methods: A Reader*. Open University, 150-165.
- Bartlett, Tom (2012). *Hybrid Voices and Collaborative Change: Contextualising Positive Discourse Analysis*. Routledge.
- Bartlett, Tom (2018). "Positive Discourse Analysis". *Routledge Handbook of Critical Discourse Analysis*. Eds. John Flowerdew & John Richardson. Routledge.
- Castells, Manuel (1997). *The Power of Identity*. Blackwell.
- Flowerdew, John & Richardson, John. E. (eds.) (2018). *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. Routledge.
- Flowerdew, John (2008). *Advances in Discourse Studies*. Routledge.
- Humphrey, Sally (2006). "Getting the Reader On Side: Exploring Adolescent Online Political Discourse". *E-Learning*, 3(2): 143-157.
- Humphrey, Sally (2009). *Adolescent Literacies for Critical Social and Community Engagement*. PhD Thesis. University of Sydney.
- Keskin, Zerrin (2004). "Türkiye'de Haber İncelemelerinde Van Dijk Yöntemi". *Haber Hakikat Ve İktidar İlişkisi*. Ed. Çiler Dursun. Elips.
- Macgilchrist, Felicitas (2007). "Positive Discourse Analysis: Contesting Dominant Discourses by Reframing the Issues". *Critical Approaches to Discourse Analysis Across Disciplines*, 1(1): 74-94.
- Martin, James R. & Rose, David (2003). *Working with Discourse: Meaning Beyond the Clause*. Continuum.
- Martin, James R. (1999). "Grace: The Logogenesis of Freedom". *Discourse Studies*, 1(1): 31-58.
- Martin, James R. (2000). "Design and Practice: Enacting Functional Linguistics in Australia". *Annual Review of Applied Linguistics*, 20: 116-126.
- Martin, James R. (2004). "Positive Discourse Analysis: Solidarity and Change". *Revista Canaria de Estudios Ingleses*, 49: 179-200.

- Rogers, Rebecca & Wetzel, Melissa Mosley (2013). *Designing Critical Literacy Education through Critical Discourse Analysis: Pedagogical and Research Tools for Teacher-Researchers*. Taylor & Francis.
- Salih, Hussameldin (2021). *Sudan Basının Haber Söylemlerinde Ekonomik Şiddetin Kodlanması*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi.
- Schröter, Melani (2017). *Silence and Concealment in Political Discourse*. John Benjamins Publishing Company.
- Stibbe, Arran (2012). *Animals Erased: Discourse, Ecology and Reconnection with the Natural World*. Wesleyan University Press.
- Stibbe, Arran (2017). "Positive Discourse Analysis: Re-thinking Human Ecological Relationships". *The Routledge Handbook of Ecolinguistics*. Routledge.
- Stibbe, Arran (2018). "Critical Discourse Analysis and Ecology". *Routledge Handbook of Critical Discourse Analysis*. Eds. John Flowerdew & John Richardson. Routledge, 497-509.
- Wodak, Ruth & Meyer, Michael (2009). "Critical Discourse Analyses: History, Agenda, Theory and Methodology". *Methods of Critical Discourse Analyses*. Eds. Ruth Wodak & Michael Meyer. Sage, 1-33.
- Zhang, Lei (2021). "Collective Discursive Representation of the Chinese Dream by Public Speech and Media Discourse from the Perspective of Positive Discourse Analysis". *Journal of World Languages*, 8(3): 286-305.

"COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

The following statements are made in the framework of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors":

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*